

Néptánc és közösség

40 éves a táncház Debrecenben

2014-ben ünnepli Debrecen néptáncos közössége az első táncház megrendezését a cívisvárosban. Négy évtizede Tavaszi Táncesték címmel hívták először táncba az érdeklődőket a város patinás Pódiumtermébe, ahol az Építők Hajdú Táncgyűttese és a Délibáb Népzenei Együttes szervezésében széki táncokat tanítottak, követve a két évvel korábbi budapesti példát. Az eltelt időszakban jócskán megerősödő táncmozgalom sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy 2011-ben a Táncház módszer, mint a szellemi kulturális örökség átörökítésének magyar modellje az UNESCO Legjobb megőrzési gyakorlatok regiszterébe került

Széki táncos: Juhos Márton, Kardos László 1973-as archív diáján

A fentiek jelentőségét akkor értékelhetjük igazán súlyának megfelelően, ha látjuk a negyven éves múlt mögött húzódó korábbi évtizedeket, sőt évszázadokat. Ahhoz ugyanis hogy újra divatja lehetett, s lehet ma is csodálatosan gazdag néptáncainknak, több generáció folyamatos népszerűsítő, életben tartó tevékenységére volt szükség. Erről dr. Kardos László néptáncutató, koreográfus két éve megjelent írásában emlékezik meg, számba véve e történet legfőbb eseményeit, meghatározó személyiségeit *A táncház éve 2012.* c. írásában. Természetesen Debrecenben is megvannak azok a mérföldkövek, személyiségek és közösségek, melyekkel leírható a táncos eseménytörténet, melyekre érdemes és szükséges is emlékeznünk. 2014-ben éppen ezért a Debreceni Művelődési Központ és a városban működő hat néptáncgyűttes közös programot állított össze az első táncház tiszteletére, folytatva a tavaly útjára indított együttműködést. A többemű projekt egyik legkiemelkedőbb eseményére az április 29-ére, a tánc világnapjára időzített egész napos rendezvény keretei között került sor: a Pódiumterem bejáratánál elhelyezett emléktábla avatását, melynek része volt az egy évvel korábban e helyen táncház-történeti előadást tartó *Halmos Bélára* való emlékezés is, Kardos László személyes hangú vetítettképes előadása követte, s a széki táncrenddel induló „összdebreceni” táncház zárta a debreceni táncünnepet a hat néptáncos közösség részvételével.

Tavaszi Táncesték: Az első debreceni táncház a Pódiumteremben
Fotó: magánarchívum

Tánc és közössége

Sokan megkérdezték már, megadva a választ is, hogy minek köszönhető ez a világot is meghódító sikertörténet, amit a magyar táncház-módszer jelent. Természetesen következik ez anyanyelvi műveltségünkől,

A Tavasz Táncesték „első fecskéi”
Fotó: magánarchívum

a magyar szerves műveltség közösségi jellegéből, melynek integráns része táncgyógyományunk is. Azt is leírták már e műveltség, s benne táncaink kiváló kutatói, hogy ez az egységes hagyomány a paraszti életrend és közösségek felbomlását, lerombolását követően az őt hordozó berendezkedés híján romlásnak, pusztulásnak indult. A magyar értelmiség legkiválóbbjai vállalták azt a feladatot, hogy anyanyelvi műveltségünk különböző területeinek „örökségeleimeit” összegyűjtsék. Az „utolsó óra” program meg-megújuló hullámainak köszönhetően gyakorlatilag a XIX. század második felétől folyamatosan zajlik az értékmentő, gyűjtő, rendszerező munka, mind a népzene, mind a népköltészet, mind a népművészet emlé-

Táncáz-öröm. Fotó: magánarchívum

keire koncentrálva, s természetesen a néptánc sem maradhatott ki ebből. Ahogyan a XVIII. század végén a nemesi udvarházak zenéjét megújítja a népzenevel, az 1800-as években is a magyar nemesség emeli be tánci körébe a nép táncgyógyományát, megteremtve a körmagyart, átmentve táncainkat az utókornak. A két világháború között a Gyöngyösbokréta mozgalom vállalja ezt a missziót, óriási népszerűséget biztosítva táncainknak, sőt szokásgyógyományunknak is. A Bokréta Szövetség működése idején válik nyilvánvalóvá, hogy mekkora közösségformáló erő a néptánc. Az önmagát néphatalomnak tituláló kommunista diktatúra is zászlajára tűzi a népi kultúrát, azaz a leginkább neki tetsző elemeit, s persze a hatvanas-hetvenes években nekilendülő népzene-néptáncos, „pávás” reneszánszot már bizalmatlanul szemléli, de útját nem tudja állni a hetvenes években óriási lendülettel nekilendülő táncház-mozgalomnak, a nomád nemzedék útra indulásának. Ekkor lesz egyértelmű, hogy a közösségi társadalom ideológiáját harsogó kádári propaganda saját csapdájába esett: közösségibb műfaj, mint a magyar néptánc és a néptáncot a színpadról a közösség számára lehozó táncház, aligha képzelhető el...

Az aczéli 3 T-ből ugyan megtűrtként, de töretlenül nő a táncház népszerűsége, s ezzel elindul a magyar társadalom alulról történő, spontán újraépítése. A rendszerváltás körüli bizonytalanság sem tudja igazán megakasztani ezt a folyamatot, a táncház-mozgalom így valóban példátlan közösségteremtő erővé váltan működhet napjainkban is, bizonyítva, hogy a *hagyomány*, a *közösségi tudás*, az egyik legfontosabb erőforrása a magyar társadalom megújításának.

Emléktábla-avatás: Jantyk Zsolt,
a DMK igazgatója tartja beszédét.
Fotó: Törőcsik László

Táncház és közösségi művelődés

Ha létezik olyan stabil vonatkoztatási pontja a távolabbi és a közelmúlt magyar közművelődésének, ami változatlanul továbbvihető értéket jelent, akkor az egyik ilyen biztos pillér kétségkívül a néphagyomány, ezen belül a néptánc és a táncház a maga rendkívüli közösségépítő, megtartó erejével – elég, ha a *Fölszállott a páva* példátlan sikerére utalunk. Tudjuk, ez ugyanabból a még ma is csörgedező tiszta forrásból táplálkozik és nyeri szüntelenül a megújulás, újjászületés képességét, amelyből Bartók világra szóló életműve is...

Táncház-bibliográfia elérési útja a Hagyományok Háza honlapján: www.hagyomanyokhaza.hu – Médiatár – Könyvtár – Táncházarchívum dokumentumai

GYÖNGY PÉTER művelődésszervező (1961. Debrecen) Debrecenben végezte tanulmányait és szakmai pályafutása is döntően ehhez a városhoz kötődik. 25 éven át szervezte meghatározó módon az ország egyik legnagyobb egyetemének (Kossuth Lajos Tudományegyetem, később Debreceni Egyetem) kulturális életét, kezdetben a Közművelődési Titkárság munkatársaként, majd az intézmény Művelődési Irodájának vezetőjeként. 2013-tól a Debreceni Művelődési Központ kiemelt rendezvényeinek egyik szervezője. Másik fő működési területe a civil szervezeti lét, a közösségi művelődés: a Motolla Egyesület-Debrecen elnökeként több mint tíz éve a magyar hagyomány értékeinek megújító, éltető továbbadását szolgáló rendszeres, komplex családi programok, közösségi alkalmak szervezését végzi.

Az emléktábla. Fotó: Törőcsik László

Dr. Kardos László beszél az első táncházról.
Fotó Törőcsik László

Az utánpótlás a széksorok között... Fotó: Törőcsik László

...és „rendeltetési” helyén, a Pódiumterem táncparkettjén. Fotó: Törőcsik László

Kiss József tanít, akárcsak 40 évvel korábban...
Fotó: Törőcsik László

A talpalávalót a Szeredás Együttes húzta,
élen Kálmán Péter „Cucással”. Fotó: Törőcsik László